

A. POKRAJAC

Knjigu su predstavili Miroslav Bertoša, Petar Strčić, Marija Smolica i Aldo Kliman

Petar Stanković - preteča modernog Europljanina

Petar Strčić ustvrdio je da je Petar Stanković kao povjesničar i stručnjak za mnoga područja, posebno kao fiziokrat u najtežim ratnim razdobljima, bio pravi fenomen. Bila su to vremena kada su Istrani, u zadnjim fazama kolonijalizma i buđenja naroda, ginuli na dalekim ratištima. Potpisivao se na svim jezicima koji su se rabili u Istri, surađivao je sa stranim akademijama te je, tražeći put prosvjetljivanju i oslobađanju naroda, bio preteča modernog Europljana

ROVINJ - U velikoj izložbenoj galeriji Zavičajnog muzeja priređeno je predstavljanje knjige akademika Petra Strčića "Petar Stanković - život i djelo". Knjiga je izašla u ediciji Portreti, Zavičajne naklade Žakan Juri, a predstavljena je u muzeju u kojem je pohranjena Stancoviciana - spomenička biblioteka knjiga koje je barbanski kanonik i polihistor Istre, istraživač i izumitelj, član europskih akademija Petar Stanković oporučno ostavio Rovinju.

Ravnateljica muzeja Marija Smolica, koja se godinama brine o Stancoviciana, rekla je da se Stanković odlučio na ovu donaciju zbog duge tradicije bibliotekarstva u Rovinju, grada u kojem je pohađao osnovnu školu. Od sedam tisuća svezaka, koliko je imala njegova knjižnica, Rovinju ih je poklonio tri tisuće, koje su obilježene pečatom bile u njegovom vlasništvu. Iako su se tijekom vremena nalazile u privatnim i javnim knjižnicama gotovo sve su sačuvane.

- Petar Stanković je bio velik ljubitelj knjiga, za koje je odvajao znatni dio svojih prohoda. Osim religijskih, nabavljao je knjige iz znanstvenih područja, ponajviše iz botanike, biologije i farmakologije. Tu su i rimski i grčki klasici, životopisi vojskovođa i svetaca, knjige o

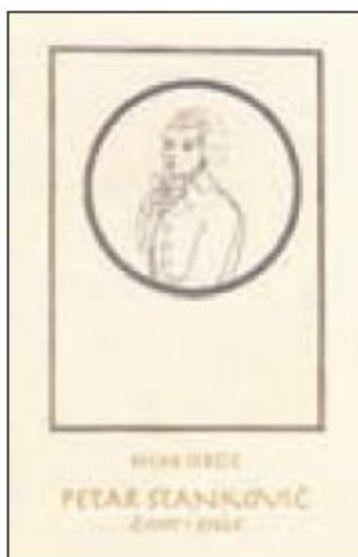
povijesti, arheologiji i zoologiji. Mnoge su od njih vrijedne i raritete, sa ručno izrađenim ilustracijama, rekla je Smolica.

Pravi filmski junak ispred svog vremena

Urednik knjige Aldo Kliman naglasio je da je o Stankoviću svojevremeno pisao Domenico Cernecca, ali njegov rad nije ukoričen, pa se ukazala potreba za izdavanjem knjige. Nakladnik je kontaktirao sredine u kojima je Stanković djelovao i koje čuvaju njegovu građu, pa se kao sunakladnici pojavljuju Općina Barban, Sveučilište Jurja Dobrile i njegova knjižnica, Zavičajni muzej grada Rovinja i pazinski "Josip Turčinović". Tiskanje knjige su financijski pomogli Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Istarska županija i Grad Rovinj.

- U ovoj je knjizi prvi put na jednom mjestu prikazana osobnost Petra Stankovića, a otisnuti su i svi poznati njegovi portreti. Po svemu je bio ispred svog vremena, pravi filmski junak, o kojem bi se mogao napisati i roman, a akademik Petar Strčić je ovom knjigom otvorio prostor za druge istraživače koji će se baviti njegovim likom i djelom, istaknuo je Kliman.

I recenzent Miroslav Bertoša se složio s konstatacijom da je Strčićeva knjiga s brojnim bi-

lješkama temelj za nova istraživanja. Naglasio je da je Petar Strčić pripremajući ovu knjigu morao proučiti bogatu građu o ostavštini jedne od najzanimljivijih istarskih ličnosti s kraja 18. i prve polovice 19. stoljeća. Za njega su najzanimljivije činjenice oko kojih su vođene polemike da je Stanković hrvatskog porijekla, ali se nije osjećao Hrvatom, već je pripadao romanskom kulturnom krugu.

Nacionalnost u kontekstu povijesne situacije

- Strčić je istražujući brojne izvore objasnio da to nije bio Stankovićev izbor, već pitanje povijesne situacije u kojoj je živio. Rođen je 1871. u Veneciji, odgajan je kao Mlečanin, a kasnije je evoluirao u Talijana. Njegovao je romansku kulturu, ali se prilagođavao okolnostima nastalim francuskom i austrijskom upravom. Potpisivao se u hrvatskoj, latinskoj, talijanskoj, francuskoj i austrijskoj verziji. Nema dvojbe da je bio jedan od najvećih intelektualaca Istre. Stvarajući u malom Barbanu postao je sudionik modernog pokreta fiziokratije koji

propagira suvremenu obradu zemlje. Unapređivao je gospodarstvo, izumio strojeve za obradu zemlje, uvodio nove sorte i životinje u Istru. Uzdigavši sebe i Istru po svemu bio je prvi istarski Europljanin ili Europejac u Istri, istaknuo je Bertoša.

Sam autor Petar Strčić složio se da je Petar Stanković kao povjesničar i stručnjak za mnoga područja, posebno kao fiziokrat u najtežim ratnim razdobljima, bio pravi fenomen. Bila su to vremena kada su Istrani, u zadnjim fazama kolonijalizma i buđenja naroda, ginuli na dalekim ratištima. Potpisivao se na svim jezicima koji su se rabili u Istri, surađivao je sa stranim akademijama, pa je tražeći put prosvjetljivanju i oslobađanju naroda bio preteča modernog Europljanina.

- Nastojao sam na jednom mjestu obuhvatiti bogat Stankovićev život, nastojeći tekst učiniti privlačnim čitateljima. U tome su mi pomogla dva recenzenta - Miroslav Bertoša za svjetovnu i fra Emanuel Hoško za crkvenu dimenziju njegova djelovanja. Zahvaljujem Aldo Klimanu što mi je pružio priliku pisati o Petru Stankoviću, s čijim me djelovanjem još 60-ih godina prošlog stoljeća upoznao Mijo Mirković. Pregledao sam crkvene i državne arhive, nastajao biti objektivn, posebno prema onima koji su ga napadali u polemikama, istaknuo je Petar Strčić.

Zaključio je da Stankovića ne možemo smjestiti u uske okvire, već ga promatrati onako kako se mogao osjećati u prilikama u kojima je živio. Stajališta su mu bila moderna, pa ga i nakon protoka vremena možemo svrstati u Europu. Njegovo je djelovanje toliko obimno da će biti trajna inspiracija novim istraživačima.